

RECENZII

Valentina ENACHI

**„CERCETAREA ȘI VALORIFICAREA PATRIMONIULUI NAȚIONAL ȘI UNIVERSAL
ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR”. CULEGERE DE STUDII,
CHIȘINĂU: GAROMONT-STUDIO, 2016, 175 p.**

În 2016 a văzut lumina tiparului culegerea de studii „Cercetarea și valorificarea patrimoniului național și universal în învățământul preuniversitar”. Autorii acestei culegeri sunt atât savanți cu renume: Anatol Petrencu, Valentin Burlacu, Panfil Sava, Valeri Filipov, Angela Lisnic, Valentina Ursu, Valeria Cozma, cât și experți tineri: Dorina Onica, Ludmila Moisei, Maria Șevciuc, Maia Mileac, Ecaterina Pintilii, Vera Vrabie, Rodica Nastas, Lucia Țicu, Ala Donica ș. a.

Importanța temelor prezentate și cercetate este expusă în proiectul instituțional „Patrimoniul cultural național și universal în sistemul educațional”, în cadrul căruia este elaborată și editată această carte. Dar aș vrea să menționez și o părere subiectivă, și anume că, în contextul noii președinții instalate în Republica Moldova, sunt reanimate vechile teorii și opinii culturologice din perioada sovietică. Regimul sovietic gestiona problemele etnoculturale prin politici de asimilare, deportări și genocid. Savanții au plătit tributul politicului. Nu toate acțiunile și cercetările au fost greșite, dar depășite, fără îndoială, și, în virtutea acestor cauze, nu pot fi propagate în noua realitate socială. Abordări noi, opinii, critici și viziuni moderne sunt bine-venite, salutare și le-am găsit în acest studiu.

Cartea este o culegere exhaustivă de articole în domeniul culturii și educației. Alte lucrări axate pe tematica culturii există, dar reflectarea acestora în domeniul educației – nu.

Culegerea este structurată, conform principiului tematic, în două părți. În prima parte sunt incluse articole de sinteză și analiză. Autorii A. Petrencu, M. Șevciuc, M. Mileac, E. Pintilii, P. Sava, V. Filipov și Gh. Budan abordează fenomenul cultural din Republica Moldova prin prisma cercetărilor originale, și anume: a monumentelor istorice (A. Petrencu); epocii de aur a culturii românești (M. Șevciuc); traficului de bunuri culturale (M. Mileac), teme actuale și la ordinea zilei în condițiile lipsei orientărilor valorice ale cetățenilor Republicii Moldova. N-am știut că satul Văleni are 3 muzee (E. Pintilii), că poate fi atât de interesant și valoros din punct de vedere educațional, un muzeu sportiv din satul Cojușna (P. Sava și V. Filipov) și o biserică din satul Căietu din raionul Cantemir, a cărei istorie a fost descrisă de absolventul Facultății de Istorie și Etnopedagogie Gh. Budan.

Partea a doua a cărții are o tentă aplicativă și este de un real folos tuturor celor care activează în domeniul pedagogic. Așa, spre exemplu, Dorina Onica consideră că patrimoniul cultural poate fi promovat prin lecțiile de geografie, în cadrul cărora sunt prezentate natura, cultura și oamenii, prin lecțiile de istorie, bineînțeles, și cele de educație civică. Concluzia autoarei este semnificativă: „...Promovarea patrimoniului cultural în școală este o punte spre educarea la copii a sentimentului de dragoste, respect, prețuire față de originalele forme și expresii ale moștenirii noastre naturale și culturale. Aceștia nu vor fi atât de mult tentați să plece peste hotare sau, dacă vor pleca, vor deveni buni ambasadori ai culturii naționale.”

Colega noastră A. Lisnic vine cu o analiză teoretică a conceptelor de competență culturală în manualele școlare și, ceea ce este important, prezintă indicatori și *descriptori* de evidențiere a culturii și patrimoniului în manualele școlare. Foarte detaliat, perseverent și minuțios este realizată studierea componentei culturale în 4 manuale școlare de istorie de la ciclul liceal, clasa a X-a. Concluziile doctorului conferențiar A. Lisnic sunt destul de critice. Iată comentariile asupra conținuturilor capitolelor

consacrate culturii în manual: „...Maniera descriptivă nu permite analiza complexă a evenimentelor și fenomenelor culturale, studiul patrimoniului este redus și general, informațiile sunt prezentate dintr-o singură perspectivă, nu motivează elevii să cunoască specificul culturii, al epocii ș. a.”. Recomandările autoarei articolului sună optimiste și sunt de un real folos celor ce vor dori să se perfecționeze în domeniul studierii problemelor culturii, fiindcă, după cum conchide autoarea, „necesitatea menținerii și promovării acestora rămâne un deziderat ce permanent ne întoarce spre valorile culturii ca unele din bogățiile supreme ale umanității”.

Un studiu actualizat în conformitate cu noile tendințe de analiză a culturii a fost prezentat de dna Valeria Cozma – un nume notoriu în istoriografia noastră, cu o experiență valoroasă din perioada sovietică. Autoarea vine cu un material consistent și amplu, care nu poate fi apreciat decât pozitiv și captivant pentru cei interesați de tematica culturii. Mi-a plăcut și accesibilitatea cu care sunt descrise și interpretate problemele complexe ale temei.

Valentin Burlacu, autorul articolului „Probleme de predare/învățare a culturii naționale și universale în manualele de istorie pentru cl. a XII-a”, are o părere foarte critică atât asupra conținuturilor, cât și asupra didacticii tematicii culturale în manualele de istorie pentru această clasă. Autorul aduce exemple reale de lipsă a profesionalismului în tratarea temelor consacrate culturii.

Articolul Valentinei Ursu „Valorile și competențele culturale în curriculum și în manualele de *Educație civică* pentru cl. X–XII” este un studiu analitic asupra prezenței valorilor culturale în documentele date. Autoarea menționează competențele-cheie, care se formează prin conținuturi și module, și face o incursiune în temele consacrate subiectelor de cultură și patrimoniu. Valentina Ursu nu a inventariat doar noțiunile și subiectele, ci a teoretizat și a specificat conținuturile didactice și structurale ale temelor. Sunt bine-venite și reușite recomandările privind sporirea rolului și autorității disciplinei *Educația civică* în formarea competențelor culturale. Țin să subliniez că materialul în cauză va fi de un real folos profesorilor ce țin acest curs.

Articolul Verei Vrabie este o aplicație de învățare transdisciplinară a conținuturilor curriculare de cultură în cadrul lecțiilor de istorie. Autoarea prezintă un material didactic de o importanță practică pentru profesori. O altă autoare, Natalia Țurcanu, ne mărturisește că „omul mileniului III nu poate să se realizeze în calitate de personalitate generatoare de idei, fără gestionarea tehnologiilor informaționale...”.

Tot dânsa a propus exemple de integrare a tehnologiilor informaționale în crearea situațiilor didactice și elaborarea unor resurse efective pentru formarea competenței specifice de păstrare și apreciere a patrimoniului național și local în context universal. Caietul cu teste formative „Personalități marcante” și suporturile didactice pe CD sub genericul lucrării „Istoria în timp și spațiu”, elaborate de autoare, sunt binevenite în activitatea profesorilor.

Rodica Nastas a consacrat articolul său studierii oportunităților pe care le au disciplinele opționale pentru ameliorarea comunicării interculturale. Drept exemplu a servit analiza curriculumului și a manualului la disciplina opțională *Istoria, cultura și tradițiile poporului rus*. Vasile Manica dezbate problema patrimoniului religios, subliniind valoarea lui istorico-documentară și vechimea sa istorică. Ala Donica menționează, în articolul său, că „educația pentru dezvoltarea durabilă este oportună pentru a realiza îmbinarea dimensiunii socio-economice, politice și de mediu într-un tot întreg în favoarea prosperității societății”. Lucia Țicu explorează o temă inedită pentru a realiza o lecție de studiere a patrimoniului național prin învățarea temei: „Parcurile vechi – monumente de arhitectură peisagistică prin intermediul metodei mozaicului”. Comunicările de încheiere a culegerii „Promovarea patrimoniului cultural prin educația artistică” și „Practici de valorificare a patrimoniului cultural în sistemul educațional”, avându-le drept autoare pe S. Bolfosu, L. Moisei și L. Bolocan, ne familizează cu importanța educației muzicale, tehnologice și culturii locale.

Temele și subiectele prind contur în imaginile fotografice, scheme, planuri ale grădinilor, tabele și date prezente în studiile inserate în culegere.

Dacă ar fi să criticăm ceva (pentru că absența acesteia denotă lipsa obiectivității), atunci n-am avea de reproșat decât doar faptul că este necesară o conceptualizare teoretică și didactică a noțiunii de „*patrimoniu național*”. Dar complexitatea și anvergura temei cere studii suplimentare în domeniu.

Volumul a fost îngrijit de V. Ursu (editor și redactor coordonator). Din colegiul de redacție au făcut parte V. Cozma, A. Lisnic, M. Șevciuc. Apreciem efortul și tenacitatea acestei echipe.

În final, menționăm că culegerea de studii prezentată este o lectură interesantă și utilă pentru orice persoană dornică de a cunoaște cultura și valorile ei perene.

Valentina ENACHI